

‘Niet ploegen vraagt een andere manier van denken’

Akkerbouwer Emiel van de Vijver schakelde de afgelopen jaren dubbel om. Behalve dat hij koos voor een biologische manier van telen, besloot hij om zijn grond niet langer te ploegen. Nogal rigoureuze stappen dus. Volgens hem zijn die nodig om te komen tot een duurzamer teeltsysteem, dat gezondere producten oplevert.

Door: Egbert Jonkheer
Fotografie: Egbert Jonkheer

Ondanks het winterse weer zijn er eind maart toch al tekenen van het voorjaar zichtbaar op het erf van Emiel van de Vijver. Trays met duizenden broccoliplantjes en Joppezakken vol met Raja-pootgoed staan klaar om te worden geplant. Van de Vijver en zijn medewerkers leggen de laatste hand aan het in orde brengen van het machinepark. Alles moet er tiptop bijstaan, zodat ze straks geen tijd verliezen. Want er moet veel werk worden verzet in een korte tijd. Het bouwplan omvat tien verschillende gewassen en doordat het een biologisch bedrijf is, moeten ook de granen nog de grond in; het is te lastig om wintertarwe onkruidvrij te houden.

Dit is het eerste jaar dat het bedrijf volledig biologisch is. Twee jaar geleden gingen de laatste percelen in omschakeling. Van de Vijver heeft het omschakelen bewust over een langere periode uitgesmeerd. „In één keer zag ik niet zitten, want dan heb je twee jaar te weinig

inkomen. We hebben het omslagpunt telkens zo veel mogelijk in de suikerbieten gelegd. De laatste spuitdatum was dan 1 mei. Het jaar erop teelden we tarwe in omschakeling en in het tweede jaar konden we vanaf mei meteen beginnen met biologische wortelen.”

De Zeeuwse akkerbouwer is aanvankelijk uit economische motieven overgestapt naar de biologische teelt. Het gangbare bedrijf zou op de lange termijn niet voor voldoende inkomen kunnen zorgen. „Het was óf vergroten, óf een baan ernaast, óf omschakelen naar biologische landbouw. Ik heb voor het laatste gekozen, ook omdat ik tijdens mijn werk voor het NAJK met de sector in aanraking was gekomen en de ideeën mijn aanspraken.”

Ploegloos

In de biologische landbouw is veel aandacht voor de relatie tussen plant en bodem(leven). De theorie hierachter spoorde Van de Vijver aan om nog een stapje verder te gaan, namelijk het achterwege laten van het ploegen. Sinds 2005 staat de ploeg werkloos in de schuur.

Van de Vijver is ervan overtuigd dat een kerende grondbewerking niet goed is voor de bodem. „Ten eerste vanwege het bodemleven. Elke laag van de bodem kent zijn eigen organismen met elk hun eigen functie. Deze opbouw wordt door het ploegen keer op keer verstoord. Als ze mijn huis op zijn kop zetten, vind ik dat ook niet prettig. Ten tweede krijgen de kleiplaatjes geen kans om een stabiele structuur te vormen. Kijk naar het natte jaar 1998, toen de grond op veel plekken helemaal kapot is gegaan. Een geploegde bouwvoor is tegen een grote smak water niet opgewassen.”

Fransoos

In Nederland is nog maar weinig ervaring met minimale grondbewerking, zeker in een bouwplan met rooivruchten. Vandaar dat Van de Vijver zijn licht heeft opgestoken bij een Franse collega die al langer geleden het ploegen heeft afgezworen. Met hem wisselt hij regelmatig ervaringen uit. Het verklaart ook waarom er een Franse grondbewerkingsmachine op het erf geparkeerd staat met de naam 'Ac-

tisol'. Afhankelijk van het type bewerking kan het blauwe werktuig met verschillende aantallen tanden worden uitgerust.

Op dit moment zitten er brede ganzenvoeten in de machine. Die moeten de grond over de volle breedte lossnijden, zodat het plantbed vrij is van onkruiden. Voor die tijd is Van de Vijver al met de schijveneg over het land geweest, om de groenbemester kapot te malen.

Hij zorgt ervoor dat in de winter op elk perceel een groenbemester staat, om de grond te beschermen tegen weersinvloeden. De keuze van de groenbemester hangt af van het volggewas. Op percelen waar op hij vroeg terecht moet, kiest Van de Vijver een groenbemester die in de winter kapot vriest. Percelen die later aan de beurt zijn, krijgen een dek dat ook in het vroege voorjaar nog even groen blijft. Zo groeit op het perceel waar dit jaar

de wortelen komen een combinatie van winterwikke en rogge.

Sneltrain

Om te laten zien hoe de grond eruit ziet na drie jaar zonder ploegen, steekt Van de Vijver een schop in de grond. Dit stuk gereedschap gaat steevast mee als hij het land in gaat. Hoewel de grond verzadigd is met water, valt de bovenste 20 centimeter rul uiteen. De witte stikstofknolletjes op de wikkewortels zijn duidelijk zichtbaar. Ook de zwarte compostresten en de grote aantallen wormen vallen op. Dieper dan 20 centimeter vormt de klei echter nog een compacte massa. „Helaas is het een kwestie van jaren voordat ook op grotere diepte stabiele poriën ontstaan. Het is alsof je een sneltrain tot stilstand wilt brengen en vervolgens de andere kant op wilt laten rijden. Dat kost tijd.”

De akkerbouwer was zich ervan bewust dat de omschakeling naar minimale grondbewerking de eerste jaren opbrengst zou kunnen kosten. Toch heeft hij tot nu toe maar een lichte daling van de opbrengst gemerkt. Ook met de veronkruiding valt het tot nu toe mee, al constateert

Van de Vijver wel een toename van vogelmuur. „Daar zal ik wat op moeten verzinnen. Verder kunnen we het onkruid aardig onder controle houden omdat we op vrij schone grond zitten.”

Spoelen

De eerste voordelen van zijn nieuwe manier van grondbewerken heeft Van de Vijver al gemerkt. „We konden afgelopen herfst de knolselderij veel makkelijker schoon spoelen. De grond bleef minder plakken. Dat is een rechtstreeks gevolg van de betere bodemstructuur. We merken ook dat de grond meer water kan bergen. Ik schat dat het gewas

HET BEDRIJF

Emiel van de Vijver heeft een biologisch akkerbouwbedrijf in Graauw, Zeeuws-Vlaanderen. Op 50 hectare lichte klei teelt hij broccoli, winterbloemkool, plantuien, rode zaaiuien, rode bieten, knolselderij, consumptieaardappelen, zomertarwe, zomergerst en haver. Hij heeft het bedrijf gefaseerd omgeschakeld en mag dit jaar voor het eerst zijn volledige oogst als 'biologisch' afzetten. Het grootste deel van de producten wordt verhandeld via de coöperatieve groente- en fruitveiling Brava in België. Van de Vijver heeft drie medewerkers in dienst.

De Actisol heeft ervoor gezorgd dat de ploeg werkloos in de schuur staat.

onder droge omstandigheden tien dagen langer zonder beregening kan. En was een bui van 20 millimeter eerder al genoeg om voor plassen te zorgen, nu kan de grond in korte tijd wel 50 tot 80 millimeter aan.”

De ploegzool heeft hij onder droge omstandigheden kapot getrokken, door een woelpoot van 40 centimeter door de tarwe te halen. Door de tarwe, want dan kunnen de wortels de ondergrond direct stabiliseren. Verder ziet Van de Vijver nu zoveel mogelijk af van machinaal geweld. Frezen is uit den boze. „Met frezen sla je de grond letterlijk kapot. Wel gebruik ik de koppeg nog om het wortel- en aardappelland klaar te leggen. Maar je hebt gewoon minder geweld nodig als je goed voor je grond zorgt. Het is een andere manier van denken.”

Begrijpen

De veranderingen op het gebied van grondbe- werking zijn nog maar het begin. De akker- bouwer wil zo goed mogelijk grip krijgen op de relatie tussen bodem en plantengroei. „Ik merk nu pas hoeveel kennis er is verdwenen. Het toedienen van voedingsstoffen steekt bij- voorbeeld heel nauw. We besteden veel aan- dacht aan compostering, want aan scherpe, verbrande compost heeft de grond niets. Ver- gelijk het met wanneer je zelf een zwartgebl- akerd broodje moet eten. Het liefst maken we een compost gebaseerd op boomschors, turf en paardenmest. Dat stimuleert de groei van belangrijke bodemschimmels. Ook stalment composteren we voordat we die uitrijden. Meestal verspreiden we die over de groen- bemester, zodat we in het voorjaar niet met zwaar materiaal over het land hoeven.”

Om de groei van het gewas goed te kunnen vol- gen, maakt Van de Vijver gebruik van plantsap- metingen. Met een doe-het-zelf-kit bepaalt hij de gehalten aan stikstof en kalium, de pH, de EC en de brixwaarde (maat voor de hoeveel- heid suikers, red.). Het interpreteren van de uitkomsten was in het begin lastig, maar inmid- dels begrijpt hij hoe de planten reageren. Be- halve direct bijsturen kan hij met de informatie in de volgende teeltronde zijn voordeel doen. „Wanneer de brixwaarde van mijn rode bieten goed is, dan weet ik dat mijn afnemer daarvan goed sap kan maken. Zakt de waarde onder de 4 of 5, dan is dat niet alleen van invloed op de kwaliteit van het sap maar weet ik ook dat het gewas zich niet lekker voelt. Dan zal ik ergens in de teelt moeten gaan sleutelen.”

Gezonder

Zijn Franse collega wees hem tijdens een bezoek op holle stengels in de broccoli. „Ik dacht dat ik goede broccoli had, maar het gewas had gebrek aan borium en magnesium. Dat is het gevolg van een eenzijdige bemesting en uitputting van onze gronden. Inmiddels voeg ik onder andere lavameel toe aan de compost. Dat is geen over- bodige luxe, want het is bekend dat veel mensen te weinig mineralen binnen krijgen.”

Van de Vijver is erop gebrand om zijn teelt steeds verder te perfectioneren. Zowel voor een hogere opbrengst en een zo goed moge- lijke kwaliteit als voor de gezondheid van de consument. „Ik wil mij kunnen onderscheiden met een topproduct. Of ik een gezondheids- claim kan hardmaken, weet ik niet. Wat ik in elk geval wil bereiken is dat mensen bij mij aankloppen om mijn producten.”

Hoewel de grond is verzadigd met water, valt de bovenste laag rul uiteen.

De wortels van de winterwikke, een groenbemester, zijn rijkelijk bezet met stikstofknolletjes.

